

Angående byggnadsminnesförklaring av huvudbyggnaden, gårdsbebyggelsen och gården inom fastigheten Vålviljan 6, Hallska gården i Gränna, Jönköpings kommun

LÄNSSTYRELSENS AVGÖRANDE

Länsstyrelsen förklarar enligt 3 kap 1 § lagen om kulturminnen m m (SFS 1988:950) huvudbyggnaden, gårdsbebyggelsen och gården på fastigheten Vålviljan 6 i Gränna församling, Jönköpings kommun för byggnadsminne. Gårdsbebyggelsen har på bifogade karta betecknats med nr 1 - 6.

Länsstyrelsen meddelar med stöd av 3 kap 2 § samma lag följande skyddsföreskrifter.

1. Huvudbyggnaden och gårdsbebyggelsen får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
3. Fastighetens gård får inte utan länsstyrelsens tillstånd ytterligare bebyggas eller bli föremål för annan väsentlig förändring.

Enligt 3 kap 21 § samma lag gäller detta beslut omedelbart även om det överklagas.

BAKGRUND M M

Kulturnämnden i Jönköpings kommun väckte vid sammanträde den 22 augusti 1984 frågan om byggnadsminnesförklaring av Hallska gården i Gränna.

Av utredningen framgår i huvudsak följande.

Fastigheten Vålviljan 6 ligger mitt i Gränna med huvudbyggnaden utmed Brahegatan. Gården är kringbyggd och sträcker sig genom hela kvarteret mot väster.

Postadress	Adress	Telefon	Postgiro
551 86 Jönköping	Hemngatan 4	036-15 70 00	3 51 76-7

1990-12-17

221-535-89

Huvudbyggnaden är i timmer i två våningar och har gråvit panel med halvrund locklist. Fasaden är avdelad av vita pilastrar med utbyggda baser och kapitäl. Taket är flackt och valmat och har rött enkupigt tegel. Vid takfallen sitter en segmentformad fronton med spröjsade lunnettfönster och längs takfoten löper ett tandsnitt. Fönstren är av fyrluftstyp med högt sittande tvärpost och har vita foder med profilerade överstycken. Den centralt placerade portiken har en tempelgavel uppbyren av två marmorerade kolonner på en granittrappa. Ingångsdörren är brungul och sidodörren i husets norra del är brunbet-sad.

Fastighetens sluttande läge gör att sockeln mot gården har full höjd. Den är belagd med gråmålad spritputs och har grå småspröjsade fönster med 1700-tals beslag. Porten är gråmålad och har utanpåliggande överljusfönster. På gårdsfasaden finns två gråmålade balkonger med järnräcken.

Interiören har en bevarad svängd trappa med trappräcke i utsågat trä. Äldre döbattangdörrar och två öppna spisar finns på övervåningen. Källarvåningen har kraftiga murade valv och flera fasspontade dörrar med äldre lås och beslag.

Gårdsbebyggelsen är uppförd i timmer i varierande en eller två våningar i sluttande läge. Byggnaderna har sadeltak med rött enkupigt tegel. Timmerväggarna är falurödfärgade och delvis belagda med locklistpanel. I den västra längan finns ett vagnslider. Fönster och dörr-omfattningar är vita. Fönstren har en till två lugter med spröjsar i vitt. Dörrarna är svarta. De två olika nivåerna på den kullerstens- belagda gården förbinds av en kalkstenstrappa. I ett av gårdshuset finns en bryggugn samt flera äldre inredningsdetaljer såsom kakelugnar, pärlspåntpaneler, dörrar och 1700-tals beslag.

Löjtnanten och affärsmannen Gabriel Cornelius Hall köpte tomt 1833 och rev ett 1600-tals hus som stod på platsen. Timret återanvände han i den nya gårdsbebyggelsen, som uppfördes 1834 - 37. Arkitekt var stadsbyggmästare Anders Berndtsson i Jönköping. I Halls egna dagboksanteckningar beskriver han sin nyuppförda stadsgård. I gårdshuset fanns spannmålsmagasin, stall, avträde, vedbod och visthusbod. På Halls tid fanns också en trädgård söder om den nuvarande fastigheten.

Hall innehade gården till sin död 1883. Huset såldes senare till Maria Zielfelt som öppnade bokhandel i bot-tenvåningen. 1952 köptes huset av Gränna stad med avsikt att bygga om det till stadshus. Kommunsammanslagningen 1971 ändrade dock dessa planer.

Postadress
551 86 Jönköping

Adress
Hamngatan 4

Telefon
036-15 70 00

Postgiro
3 51 76-7

1990-12-17

221-535-89

Hallska gården ägs av Jönköpings kommun sedan 1971 och används idag bl a som kommundelskontor och hantverks-gård.

Länsstyrelsen har den 2 juli 1990 upprättat förslag till skyddsföreskrifter.

Kommunstyrelsen i Jönköpings kommun har den 10 oktober 1990, § 532, tillstyrkt ansökan om byggnadsminnesförklaring och upprättat förslag till skyddsföreskrifter. Enligt kommunstyrelsen bör dock punkt 2 i det upprättade förslaget i fyra punkter utgå. Detta skulle innebära föreskrifter enligt ovan under länsstyrelsens avgörande.

Byggnadsnämnden har vid sammanträde den 11 oktober 1990, § 470, beslutat att tillstyrka ansökan om byggnadsminnesförklaring och det upprättade förslaget till skyddsföreskrifter i dess helhet.

LÄNSSTYRELSENS MOTIVERING

Den Hallska gården är ett fint exempel på den lokala byggnadstraditionen i Gränna och senempirens ideal. Typiskt för Gränna är huvudbyggnadens fria läge och den stora tomten med ekonomibyggnaderna längs med de branta tvärgränderna. Representativt för Gränna är även huvudbyggnadens dekorativa element med smäckra pilastrar och omsorgsfullt utformade detaljer. Gården har många drag av empiri, bla det flacka valmade taket, fasadens symmetri och betoningen på portiken.

Gården är idag den enda kvarvarande kringbyggda gården i Gränna. På grund härav och gårdens mycket stora arkitektoniska kvaliteer samt dess personhistoriska anknytning till G C Hall finner länsstyrelsen att Hallska gården har ett så stort kulturhistoriskt värde att den får anses som synnerligen märklig och att den därför bör förklaras som byggnadsminne.

För gårdens bevarande skall det av länsstyrelsen den 2 juli 1990 upprättade förslaget till skyddsföreskrifter - med undantag av punkt 2 - gälla (jfr ovan). Länsstyrelsen bedömer därvid att skyddsföreskrifterna ej skall medföra ersättningsskyldighet gentemot ägaren eller innehavare av särskild rätt. Ej heller kan föreskrifterna anses medföra att pågående markanvändning avsevärt försvåras eller att synnerligt men uppkommer vid användningen av fastigheten.

Postadress	Adress	Telefon	Postgiro
551 86 Jönköping	Hamnatan 4	036-15 70 00	3 51 76-7

ÖVRIGT

Länsstyrelsen lämnar i förekommande fall råd och anvisningar i fråga om underhållet av byggnaderna.

Ändring av byggnadsminnet i strid mot meddelade skyddsföreskrifter får ske endast om det föreligger särskilda skäl för sådan ändring. Länsstyrelsen kan meddela sådant tillstånd.

UPPLYSNING OM HUR LÄNSSTYRELSENS BESLUT KAN ÖVERKLAGAS

Detta beslut kan överklagas hos kammarrätten genom skrivelse till länsstyrelsen inom tre veckor från delgåendet av beslutet - se bilaga.

I den slutliga handläggningen av detta ärende deltog länsråd Ragnar Forss beslutande, länsarkitekt Lisbeth Fall, länsassessor Torkel Fagerlund och länsantikvarie Per-Olof Ringquist, föredragande.

Ragnar Forss

Per-Olof Ringquist

Kopia till:

Riksantikvarieämbetet, 2 x, delg kv
Länsmuseet
Jönköpings kommun, kommunstyrelsen
" , byggnadsnämnden
" , fastighetsnämnden

/BESLUT/53589/

Postadress	Adress	Telefon	Postgiro
551 86 Jönköping	Hemngatan 4	036-15 70 00	3 51 76-7